

อุดมการณ์ทางการศึกษาของโรงเรียนมหาดเล็ก
ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

นางสาวนิลิตา กลางณรงค์

ศูนย์วิทยพัทยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปรัชญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาสารัตถศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-928-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017011

I10310976

EDUCATIONAL IDEOLOGY OF THE ROYAL PAGE'S COLLEGE
IN THE REIGN OF HIS MAJESTY KING CHULALONGKORN

Miss Nisita Klangnarong

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education
Department of Foundations of Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-577-928-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

อุดมการณ์ทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก
ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

โดย

นางสาวนิสิตา กลางณรงค์

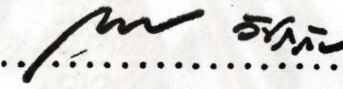
ภาควิชา

สารัตถศึกษา

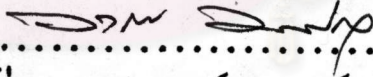
อาจารย์ที่ปรึกษา

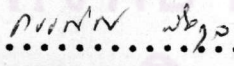
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล

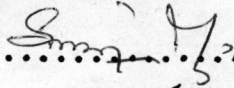
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

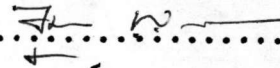
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วารินทร์ มาศกุล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนา ทุงคสวัสดิ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน)

นิติตา กลางณรงค์ : อุดมการณ์ทางการศึกษาของโรงเรียนมหาดเล็กในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (EDUCATIONAL IDEOLOGY OF THE ROYAL PAGE'S COLLEGE IN THE REIGN OF HIS MAJESTY KING CHULALONGKORN) อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล, 230 หน้า ISBN 974-577-928-8.

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและอุดมการณ์ทางการศึกษาของโรงเรียนมหาดเล็กที่มีต่อการผลิตบุคคลเข้ารับราชการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อแรกบุคคลชั้นนำมีแนวความคิดในการจัดตั้งโรงเรียนเพื่อฝึกอบรมข้าราชการพลเรือนทั่วไป แต่ด้วยข้อขัดข้องทางด้านบุคลากร งบประมาณ และมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการสรรหาข้าราชการฝ่ายปกครองของกระทรวงมหาดไทย โรงเรียนมหาดเล็กจึงถือกำเนิดขึ้นเพื่อสนองต่อเงื่อนไขดังกล่าวโดยปริยาย ทั้งนี้ ยังคงอาศัยพระราชสำนักเป็นศูนย์กลางในการอบรมความรู้โดยการประสมประสานแนวความคิดในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งราชสำนักพร้อมทั้งการประยุกต์หลักสูตรการสอนวิชาการปกครองสมัยใหม่เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ทางการศึกษาให้แก่บุคคลในอุดมคติที่รัฐพึงประสงค์ ด้วยคุณสมบัติของความเป็นผู้มีความรู้ดี ความประพฤติดี มีไหวพริบในหน้าที่ราชการ มีความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมืองภายใต้ศูนย์รวมแห่งสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ยังพบว่าบุคคลชั้นนำได้ติดยึดกับค่านิยมในการสนับสนุนข้าราชการที่มาจากตระกูลที่ดี แต่ยังสามารถเปิดโอกาสให้สมาชิกในสังคมได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมีความเชื่อว่า ข้าราชการที่ดีนั้นพิจารณาจากความรู้และความประพฤติดีเป็นสำคัญ

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สารัตถศึกษา
สาขาวิชา พื้นฐานการศึกษา
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติตา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

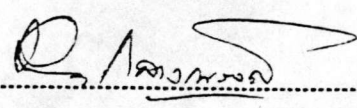
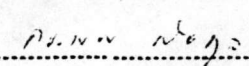
NISITA KLANGNARONG : EDUCATIONAL IDEOLOGY OF THE ROYAL PAGE'S COLLEGE
IN THE REIGN OF HIS MAJESTY KING CHULALONGKORN. THESIS ADVISOR :
ASSISTANT PROFESSOR KANNIGA SACHAKUL, Ph.D. 230 pp. ISBN 974-577-928-8

This research is made with the aim to learn about the Royal Page's College in regards to producing personnels to become Civil servants in the Reign of His Majesty King Chulalongkorn.

The result of the research revealed that at first the elite had an idea of establishing a school to train Civil Servants in general, but cannot proceed in doing so because of lacking of tutors and budgets. Nevertheless, adding to the urgent need of acquiring civil servants for the Administration Department of the Ministry of Interior, thus the Royal Page's College was established to fulfil the conditions stated above. It still leans on the Royal Court as center for training new civil servants. It blended ideas in administrating education to conserve traditions of the Royal Court adding together the theory of modern administration education, so as to implant educational ideology to the ideal personnels that the State needs with all the characters of a man of good education, of good manners, witty in the sense of duty, having integrity and loyal to the nation centralized under the King's Institution. It is also found out that the elite was not stuck with the status Symbol of only supporting civil servants those who come from "Good Families", but it had given the opportunity to members of the society to have equal rights for education, believing that to consider the quality of a good civil servants from "good education and good manners".

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สาระตติศึกษา
สาขาวิชา พื้นฐานการศึกษา
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติศ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากท่านที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล ที่ได้กรุณาสละทั้งเวลาและอุทิศ
กำลังกายกำลังใจในการให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์อย่างใกล้ชิดและ
ต่อเนื่องโดยเสมอมา พร้อมทั้งได้กรุณาแก้ไขข้อบกพร่องที่บังเกิดแก่ผู้วิจัยให้คลี่คลาย
ได้ทุกกรณี ผู้วิจัยมีอาจลบนพระคุณไปจากหัวใจของศิษย์นับเป็นพระคุณอย่างหาที่สุด
มิได้ อีกทั้งบรรดาคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรวิทย์ มาศกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนา ตุงคสวัสดิ์ อาจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน ที่ได้เมตตา
ห่วงใยและให้ความช่วยเหลือตรวจแก้ไขเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
ซึ่งผู้วิจัยขอกราบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระทัยหม่อมเจ้าหญิงมรรยาตภักธญา ศิษกุล และขอกราบขอบพระคุณ
าพญา หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล อาจารย์หม่อมหลวงทอง สนิทวงศ์ ผู้อำนวยการหอ-
ประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณจิรวรรณ บรรณารักษ์ประจำหอประวัติจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย พร้อมทั้งบรรณารักษ์ประจำห้องสมุดต่าง ๆ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์
แก่ผู้วิจัยด้วยกรณีต่าง ๆ

งานวิจัยครั้งนี้มีอาจสมบูรณ์ได้หากไม่ได้รับความสนับสนุนทางด้านทุนทรัพย์
จากราชกรีฑาสโมสร คุณมานะ กรรณสูต บัณฑิตวิทยาลัย คุณสุธรรม - คุณสุรินทร์
และญาติพี่น้องในสกุลโศทปทีเยียงทุกคน คุณคานอัย - คุณยายสรวง กลางณรงค์ คุณนิรมล
ถึงแกว คุณเกียรติศักดิ์ - คุณมุกดา ชีตติเวธ และกำลังใจจากคุณ ชนิษฐา สุวรรณฤกษ์
คุณอัจฉรา เจริญรัต คุณขวัญใจ ฮีลีย์ คุณสุวิชัย โภคัยยะวัฒน์ คุณอภิศักดิ์ ภูพิพัฒน์ พร้อม
ทั้งความกรุณาจากคุณพิพรพรรณ และคุณมยุรี ทองยี่น ที่ได้สละเวลาเพื่อพิมพ์ฉบับนี้เป็น
ที่เรียบร้อยสมบูรณ์ทุกประการ ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

คุณความดีที่อาจบังเกิดขึ้นแก่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขออุทิศให้แก่ครูบาอาจารย์
ทุก ๆ ท่านที่ได้ให้การอบรมศิษย์ พร้อมทั้งบิดามารดา ป้าป๊ะที่ปและแม่สุนันทา ที่ได้
อุปการะเลี้ยงดูผู้วิจัยมาเป็นอย่างดีด้วยความรักและความหวัง

นิตีศา กลางณรงค์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	10
ขอบเขตของการวิจัย	10
วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	11
2 มหาคเล็ก	12
ประวัติความเป็นมา	12
ความสำคัญของมหาคเล็กที่มีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์	19
ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มหาคเล็กยึดถือปฏิบัติ	23
ทัศนคติ ค่านิยม ในการถวายตัวเพื่อรับราชการ	26
โอกาสในการเลื่อนฐานะทางสังคม	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	โรงเรียนมหาดเล็ก	46
	สภาพทั่วไปทางการศึกษาของโรงเรียนฝึกหัดราชการ ..	46
	สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา	55
	ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน	72
	องค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอน	85
	จุดมุ่งหมายทางการศึกษา	86
	การดำเนินการ	87
	หลักสูตร	97
	บุคลากรทางการศึกษา	115
	วิธีการสอน	127
	การวัดและประเมินผล	129
4	อุดมการณ์ทางการศึกษาของโรงเรียนมหาดเล็ก	
	ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	134
	แนวความคิดทางการศึกษาของบุคคลชั้นนำ	134
	แนวความคิดทางการปกครองของบุคคลชั้นนำ	14.1
	การประสมประสานแนวทางในการจัดการศึกษา	
	ของโรงเรียนมหาดเล็ก	15.1
	การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม	
	ประเพณีในราชสำนัก	15.1
	การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวความคิด	
	ทางการศึกษาของบุคคลชั้นนำ	15.6
	การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวความคิดทาง	
	การปกครองของบุคคลชั้นนำ	16.4
	ผลการดำเนินงาน	17.1

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
5	สรุปและอภิปรายผล	183
	บรรณานุกรม	198
	ภาคผนวก	216
	ประวัติผู้เขียน	230

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย